

Розділ 2. Теоретико-методологічні засади книгознавства, бібліотекознавства та архівознавства

(Part 2. Theoretical and methodological foundations of bibliography,
library science and archival science)

[https://doi.org/10.31516/2410-5333.069.05¹](https://doi.org/10.31516/2410-5333.069.05<sup>1</sup)

УДК 021:001.895:005.8]-027.21(045)

О. В. Матвієнко

доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук, професор, професор кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

oxmix2017@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5772-848X>

М. Н. Цивін

кандидат технічних наук, доцент, Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ, Україна

tsyvin2012@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0312-5805>

«БІБЛІОТЕЧНИЙ СТАРТАП» У СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПОНЯТТЯ

У статті здійснено теоретико-методологічне обґрунтування поняття «бібліотечний стартап» у системі інноваційної діяльності бібліотек. Визначено зміст поняття «бібліотечний стартап», його співвідношення з категоріями «інноваційна діяльність» і «бібліотечний проєкт» та окреслено межі застосування. Методологічну основу становлять аналіз і синтез джерел, термінологічний, компаративний аналіз, системний підхід та концептуальне моделювання. Обґрунтовано трактування бібліотечного стартапу як специфічної форми соціально орієнтованої інноваційної діяльності з проєктною логікою, потенціалом масштабування та орієнтацією на вимірюваний соціальний ефект. Визначено його відмінність від бібліотечного проєкту й інноваційної діяльності. Практичне значення полягає в можливості застосування запропонованої концепції для розвитку інноваційних сервісів бібліотек.

Ключові слова: *бібліотечний стартап, інноваційна діяльність бібліотек, бібліотечний проєкт, соціальне підприємництво, соціальні інновації, цифрова трансформація бібліотек, інституційний розвиток.*

О. Matviienko

Doctor of Pedagogical Sciences, Candidate of Technical Sciences, Professor, Professor of the Department of Information Activity and Public Relations, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

M. Tsyvin

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

“LIBRARY STARTUP” IN THE INNOVATION SYSTEM: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL SUBSTANTIATION OF THE CONCEPT

The article provides a theoretical and methodological substantiation of the concept of a “library startup” within the system of library innovation. The relevance of the study is caused by the growing need to adapt entrepreneurial concepts to the socio-cultural mission of libraries, as well as the lack of a coherent conceptual framework for interpreting emerging innovative initiatives that demonstrate features of startups. The transformation of libraries into multifunctional information, educational, and cultural centers necessitates the refinement of terminology and analytical tools capable of capturing new organizational forms of innovation.

The purpose of the study is to define the essence of the concept “library startup”, to determine its relationship with the categories of “innovation activity” and “library project,” and to outline the boundaries of its application within the context of social entrepreneurship.

The methodology is based on a combination of general scientific and specialized methods, including analysis and synthesis of academic sources, terminological and definitional analysis, comparative analysis, conceptual modeling, and a systemic approach to understanding the startup as an element of institutional development.

The results demonstrate that a library startup should be interpreted as a specific form of socially oriented innovation activity implemented through a project-based logic, characterized by a high degree of novelty, experimental nature, scalability potential, diversified resource model, and orientation toward measurable social impact. The study establishes that a library startup is not synonymous with innovation activity or a library project but represents a distinct subtype that focuses on the initiation and testing of new service models under conditions of uncertainty.

The scientific novelty lies in the author’s definition of the “library startup” concept, the justification of its applicability within library science, and the methodological extrapolation of social entrepreneurship theory to the library domain. Additionally, the institutional preconditions for implementing library startups without compromising the public mission of libraries are identified.

The practical significance of the study is related to the possibility of applying the proposed conceptual framework in the development and implementation of innovative library services, fostering cross-sector partnerships, and enhancing the adaptability and sustainability of libraries in a dynamic information environment.

The conclusions emphasize that the introduction of the concept “library startup” into academic discourse is justified. It is argued that this concept can serve as an analytical tool for a more precise understanding of contemporary forms of library innovation and their role in generating social value.

Keywords: *library startup, library innovation activity, library project, social entrepreneurship, social innovation, digital transformation of libraries, institutional development.*

Актуальність теми дослідження. У сучасному інформаційному суспільстві бібліотеки трансформуються в багатофункціональні центри доступу до інформації, освіти та культурних ресурсів, що стимулює розвиток інноваційних ініціатив, які поєднують технологічні рішення, соціальну місію й некомерційний підхід до обслуговування користувачів.

Бібліотечна наука і практика активно інтегрують терміни та концепти з інших галузей знань, адаптуючи їх до специфіки бібліотечної діяльності й соціокультурної місії бібліотек. У цьому контексті до предметного поля бібліотечної справи поступово входить і поняття «стартап» (Представляємо вашій увазі наш новий стартап — «Бібліотека насіння», 2021). Водночас у бібліотекознавчому академічному дискурсі терміни, що мають виразні підприємницькі конотації, обмежено залучаються до наукового обігу, оскільки можуть створювати хибне уявлення про комерційну спрямованість діяльності бібліотек. Зважаючи на те, що термін «стартап» зазвичай розуміється як підприємницький проект, який ґрунтується на певній ідеї й потребує фінансування для розвитку, або ж як новостворена компанія з обмеженими ресурсами, бізнес якої ґрунтується на інноваційній ідеї чи технології, маючи на меті швидке зростання (масштабування), є необхідність його концептуального уточнення в межах бібліотекознавчого дискурсу та адаптації до соціокультурної місії бібліотеки, а також визначення меж і підстав застосування терміна «стартап» до бібліотечно-інформаційної діяльності та встановлення його змістової відповідності ціннісним, функціональним і організаційним характеристикам бібліотеки як некомерційної соціокультурної інституції.

Постановка проблеми. У залученні терміна виникає концептуальна суперечність — класичне розуміння стартапу пов'язується з підприємницькою логікою, ризиком, масштабуванням та орієнтацією на прибутковість, тоді як бібліотека функціонує як публічна соціокультурна інституція, діяльність якої ґрунтується на принципах відкритості, доступності та створення суспільної, а не ринкової цінності.

Подолання цієї суперечності можливе в разі звернення до концепції *соціального підприємництва*, у межах якої інноваційна діяльність поєднує підприємницькі інструменти з пріоритетом суспільної місії. У такому контексті стартап розглядається не як комерційний проект, а як організаційна форма реалізації соціальної інновації, що генерує соціальний ефект, освітню цінність і культурний розвиток громади. Зазначений підхід дозволяє встановити змістову відповідність терміна «стартап» специфіці бібліотечно-інформаційної діяльності, де управлінська гнучкість, проектна логіка, партнерські моделі взаємодії та диверсифікація ресурсів (зокрема грантова підтримка, партнерство) не суперечать публічній місії бібліотеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розгляд розвідок, присвячених інноваційній діяльності бібліотек, засвідчує наявність значного масиву праць, у яких розглядаються питання модернізації сервісів, цифрової трансформації, проектного менеджменту та розвитку партнерств. Зважаючи на значну кількість таких публікацій і неможливість їх повного аналізу в межах статті, звернімо увагу на деякі з них, опубліковані за останні роки.

Так, у статті Д. Румик (Румик, 2025) акцентовано на впливі цифрового медіапростору на трансформацію сервісної моделі публічних бібліотек, обґрунтовано необхідність інтеграції медіакомпетентностей у бібліотечну практику та визначено стратегічні орієнтири подальшої модернізації. У дослідженні Ю. Гайдай

(Гайдай, 2025) інноваційність розглядається через трансформацію бібліотечно-го простору в середовище творчої взаємодії, що поєднує освітню, комунікаційну та культурну функції.

Проблематику стратегічних векторів розвитку бібліотек у контексті суспільних змін порушує Н. Стронська (Стронська, 2025), окреслюючи ключові напрями модернізації інституційної моделі бібліотеки, зокрема цифровізацію, посилення соціальної ролі та переорієнтацію на потреби громади. У статті В. Паламаренко (Паламаренко, 2025) інноваційна діяльність інтерпретується як чинник розширення функціоналу бібліотек у напрямі культурно-дозвіллевої та соціальної активності.

Вищезазначені та інші публікації переважно розглядають відповідні ініціативи в межах категорій інноваційної діяльності або проектної роботи, не акцентуючи на їх специфічних ознаках — експериментальності, високому рівні новизни, потенціалі масштабування, диверсифікованій ресурсній моделі та орієнтації на вимірюваний соціальний ефект. Інтерпретація процесів трансформації, модернізації, введення інновацій до бібліотечної діяльності не формується крізь призму стартап-підходу і не фігурує як самостійний напрям дослідження. Поняття «бібліотечний стартап» не набуває теоретичного статусу в бібліотекознавчому дискурсі та не виокремлюється як окремий об'єкт аналізу. Таким чином, можна констатувати фрагментарність наукової розробки проблеми та відсутність цілісної концептуальної рамки для аналізу бібліотечних стартапів.

У подальшому аналізі звернімось до ширшого поняттєвого поля — соціальних стартапів, у межах якого бібліотечно-інформаційні ініціативи можуть бути концептуалізовані більш системно. Якщо в бібліотекознавчому дискурсі стартап-підхід ще не набув усталеного теоретичного оформлення, то в дослідженнях соціального підприємництва поняття соціального стартапу розглядається як форма інноваційної діяльності, спрямованої на вирішення суспільно значущих проблем із використанням підприємницьких інструментів.

Так, І. Стрельченко, В. Писарькова, І. Аракелова (Стрельченко & Писарькова & Аракелова, 2025), розглядаючи соціально-орієнтовані стартапи в Україні та світі, зазначають, що вони формують гібридні організаційні моделі, які поєднують підприємницький підхід з досягненням суспільного блага.

Убачається доцільним розглядати стартапи в бібліотечній практиці в контексті соціального підприємництва, специфіка якого, як наголошують фахівці (Руда & Лагода, 2017), «... відповідає критеріям некомерційної організації, але існування соціального підприємства неможливе без урахування фінансової складової. Іншими словами, якщо досягнення суспільного добробуту є першочерговою метою, то отримання економічного доходу є необхідною умовою для забезпечення стійкості ініціативи і фінансової спроможності» (с. 620).

Мета статті — здійснити теоретико-методологічне обґрунтування доцільності введення поняття «бібліотечний стартап» у бібліотекознавчий дискурс, визначити його змістові характеристики, означити співвідношення з категоріями «інноваційна діяльність» і «бібліотечний проект» та окреслити межі його застосування в контексті соціального підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах трансформації бібліотек спостерігається актуалізація ініціатив, які за своїми характеристиками виходять за межі традиційного розуміння інноваційної діяльності або проєктної роботи. Йдеться про ініціативи з підвищеним рівнем новизни, експериментальності та невизначеності результатів, які реалізуються у форматі гнучких команд, із залученням грантового фінансування, партнерств із бізнесом і громадськими організаціями та з орієнтацією на вимірюваний соціальний ефект. Це все зумовлює концептуальне уточнення й уведення до наукового обігу терміна «бібліотечний стартап».

Водночас використання цього поняття потребує науково-методологічного обґрунтування, оскільки воно не є заміною усталених категорій «інноваційна діяльність» або «бібліотечний проєкт», а має розглядатись як їх специфічний різновид.

У теоретико-методологічному вимірі доцільно розмежовувати поняття «інноваційна діяльність бібліотеки» та «бібліотечний стартап», уникаючи їх термінологічного ототожнення. Інноваційна діяльність є ширшою категорією, яка охоплює сукупність процесів модернізації бібліотечних сервісів, управлінських моделей, технологічної інфраструктури й форматів взаємодії з користувачами. Вона відображає системний розвиток установи та її адаптацію до змін інформаційного середовища.

Натомість бібліотечний стартап будемо трактувати як специфічну форму реалізації інноваційної діяльності, що має проєктний характер, високий ступінь новизни, експериментальність і потенціал масштабування. Його відмінними ознаками є гнучка організаційна структура, диверсифікована модель ресурсного забезпечення (гранти, партнерства, часткова самофінансованість) та орієнтація на вимірюваний соціальний ефект.

Таким чином, стартап не замінює поняття інноваційної діяльності, а конкретизує його в частині ініціювання та апробації нових сервісів і моделей роботи. У цьому контексті бібліотечний стартап постає як інструмент інституційного оновлення, що поєднує підприємницьку проєктну логіку з публічною місією бібліотеки та спрямований на створення суспільної цінності без трансформації її діяльності в комерційний формат.

Для коректного позиювання бібліотечного стартапу в системі галузевих понять необхідно співвіднести його також із традиційною для бібліотекознавства категорією «бібліотечний проєкт», який розуміють як базову організаційну форму реалізації інновацій з чітко визначеними цілями, ресурсами та часовими межами.

Аналізуючи співвідношення понять «бібліотечний проєкт» і «бібліотечний стартап», слід зазначити, що категорія «бібліотечний проєкт» є ширшою за змістом. Бібліотечний стартап є видовим поняттям — специфічною формою проєкту, яка характеризується підвищеним рівнем новизни, експериментальністю та невизначеністю результатів, потенціалом масштабування, диверсифікованою ресурсною моделлю й орієнтацією на вимірюваний соціальний ефект.

Зазначимо, що не кожен проєкт є стартапом, проте кожен стартап реалізується у формі проєкту.

За ступенем інноваційності бібліотечний проєкт може передбачати модернізацію наявних сервісів, організацію заходу або впровадження апробованої практики. Бібліотечний стартап, натомість, передбачає створення принципово нової моделі сервісу, тестування гіпотези в умовах невизначеності та можливість радикальної зміни формату взаємодії з користувачами. Відмінність полягає не у формі організації діяльності, а в рівні інноваційного ризику та потенціалі трансформації.

В інституційному вимірі проєкт може завершитися після досягнення поставленої мети. Стартап, у разі успішної апробації та підтвердження соціальної цінності, може перейти або у фазу масштабування, або в інституціоналізовану форму постійного сервісу. Тобто стартап має стратегічний вимір, тоді як проєкт може бути локальним.

Отже, бібліотечний стартап є не альтернативою бібліотечному проєкту, а його специфічним різновидом, що відрізняється підвищеним рівнем інноваційності, експериментальності та орієнтацією на масштабування. Якщо бібліотечний проєкт — це базова організаційна форма реалізації змін, то бібліотечний стартап конкретизує початкову інноваційно-ініціативну фазу проєктної діяльності, пов'язану з тестуванням нових моделей сервісу в умовах невизначеності.

Таким чином, уведення терміна «бібліотечний стартап» є обґрунтованим за умови його чіткого визначення, розмежування із суміжними поняттями та інтегрування в парадигму соціальних інновацій. У такому форматі термін «бібліотечний стартап» набуває статусу аналітичного інструменту, який дозволяє точніше описати нові моделі інституційного розвитку бібліотек і їх участь у кроссекторних соціально-інноваційних процесах.

Означена в аналізі наукових джерел концепція соціального підприємництва та соціального стартапу може бути методологічно екстрапольована на феномен бібліотечного стартапу як специфічна форма інноваційної діяльності в межах бібліотечної інституції.

У контексті бібліотечної діяльності соціальні стартапи виникають як реакція на певні суперечності, які створюють потребу в інноваційних рішеннях. Основні з них можна окреслити так:

1. Суперечність між соціальною місією та обмеженими ресурсами:
  - бібліотеки прагнуть забезпечити доступ до знань, освіти та культури для всіх груп населення, але фінансування, персонал й технологічна інфраструктура часто обмежені;
  - соціальні стартапи дозволяють реалізовувати нові послуги або сервіси за допомогою інноваційних моделей фінансування, грантів, партнерств або цифрових платформ.
2. Суперечність між потребами користувачів і традиційними сервісами:
  - сучасні користувачі очікують цифрових, інтерактивних та персоналізованих сервісів, тоді як традиційна бібліотечна діяльність часто залишається консервативною;

- соціальні стартапи дозволяють створювати нові формати взаємодії та сервіси, що відповідають сучасним очікуванням громади.

Основні аспекти зв'язку соціального стартапу з бібліотечною діяльністю можна окреслити таким чином:

1. *Соціальна місія бібліотеки.* Бібліотеки як некомерційні організації орієнтовані на забезпечення доступу до знань, підтримку освіти та культурної діяльності. Соціальний стартап підсилює цю місію, пропонуючи нові сервіси, цифрові платформи, освітні або культурні програми, що розширюють можливості громади.

2. *Інноваційний підхід.* Соціальні стартапи застосовують бізнес-мислення, управлінські та технологічні підходи для ефективного вирішення соціальних або освітніх завдань.

3. *Створення цінності для користувачів.* Головний фокус спрямований на потреби громади: поліпшення доступу до інформації, підвищення медіаграмотності та підтримку культурних ініціатив. У цьому контексті бібліотека функціонує як платформа для впровадження нових соціально орієнтованих сервісів без комерційної мети.

Соціальний стартап відрізняється від класичного бізнес-стартапу пріоритетом соціальної місії над отриманням прибутку, орієнтацією на створення суспільної цінності та вимірюваного соціального ефекту. Водночас він зберігає характеристики, як-от проєктна логіка, інноваційність, гнучкість організаційної моделі, пошук сталих джерел фінансування та потенціал масштабування. Саме ця комбінація підприємницьких механізмів і соціальної спрямованості створює концептуальне підґрунтя для осмислення бібліотечних ініціатив у категоріях соціального стартапу.

У бібліотечній сфері стартап зазвичай не спрямований на отримання прибутку, однак може мати обмежену комерційну складову, яка забезпечує стійкість і розвиток інноваційних сервісів. Така модель не суперечить природі бібліотеки як некомерційної інституції, оскільки законодавчо й організаційно в її діяльності вже передбачено надання окремих платних послуг (копіювальні, множувальні роботи, підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів, проведення спеціалізованих заходів, доступ до додаткових сервісів тощо). У цьому випадку комерційний компонент виконує інструментальну функцію — він не трансформує місію бібліотеки в прибуткову діяльність, а є механізмом ресурсної підтримки соціально значущих ініціатив.

Отже, наявність платних послуг у структурі бібліотечної діяльності створює інституційні передумови для реалізації соціальних стартапів із частковою самофінансованістю. Йдеться не про комерціалізацію бібліотеки, а про використання елементів підприємницької логіки задля підвищення фінансової автономії, інноваційної спроможності та довгострокової життєздатності нових сервісів. У такій конфігурації комерційна складову підпорядковується публічній місії й забезпечує відтворення суспільно корисних результатів, а не максимізацію прибутку.

У бібліотечній сфері соціальний стартап може передбачати диверсифіковану модель ресурсного забезпечення. Окрім обмеженої комерційної складової та платних послуг, важливим джерелом розвитку інноваційних ініціатив є грантові програми, партнерства з підприємцями, співпраця з громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування та іншими акторами публічної сфери.

Грантова підтримка дозволяє апробувати нові сервіси, цифрові продукти або освітні формати без зміщення фокусу на прибутковість, забезпечуючи стартовий ресурс для інновації. Водночас співпраця з підприємницьким середовищем може реалізовуватися у форматі менторської підтримки, спільних подій, технологічного партнерства, спонсорства чи кроссекторних проєктів¹. Така взаємодія формує екосистему підтримки бібліотечного стартапу.

Отже, запропонуємо таке розуміння бібліотечного стартапу:

Бібліотечний стартап — це специфічна форма соціально орієнтованої інноваційної діяльності бібліотеки, що реалізується за проєктною логікою ініціювання в умовах партнерської та ресурсно диверсифікованої моделі розвитку, інтегрує механізми підприємницького мислення з ціннісними засадами бібліотечної діяльності та спрямована на створення сталої соціальної, освітньої або культурної цінності з потенціалом масштабування, без зміщення акценту з публічної місії бібліотеки до комерційної результативності.

З метою концептуальної конкретизації запропонованого поняття надамо бібліотечний стартап у вигляді структурної моделі, що відображає його внутрішню логіку, функціональні компоненти та взаємозв'язки між ними. Така модель дозволяє перейти від описового тлумачення до системного аналізу феномену.

У теоретичному вимірі бібліотечний стартап може бути представлений як інтегративна конструкція, що поєднує інноваційний, проєктний, соціально-ціннісний та ресурсний компоненти.

1. Ініціативно-інноваційний компонент.

Базовим елементом моделі є інноваційна ідея, яка виникає як відповідь на виявлену соціальну або комунікативну проблему громади. На відміну від традиційної модернізації сервісів, йдеться про створення якісно нового формату послуги, цифрового продукту або моделі взаємодії з користувачами. Цей компонент визначає рівень новизни, експериментальності та потенціалу трансформації бібліотечного середовища.

2. Проєктно-організаційний компонент.

Бібліотечний стартап реалізується у форматі проєкту з чітко визначеною фазою запуску, обмеженими часовими межами та гнучкою командною струк-

---

¹ Кроссекторні проєкти — це ініціативи, що реалізуються в партнерстві між організаціями різних секторів суспільства з метою досягнення спільного соціального, культурного або економічного результату; форма міжсекторного партнерства, у межах якої суб'єкти публічного, приватного та громадського секторів об'єднують ресурси й компетенції для реалізації соціально значущої інновації.

турою. На відміну від бібліотечного проєкту, стартап передбачає підвищений рівень невизначеності результатів, тестування гіпотез, можливість коригування моделі реалізації й масштабування успішних рішень. Таким чином, проєктна логіка є механізмом апробації інновації.

3. Соціально-ціннісний компонент.

Ключовою відмінністю бібліотечного стартапу від класичного бізнес-стартапу є переважання публічної місії над прибутковою орієнтацією. У цьому аспекті концепція корелює з підходами, розробленими в межах теорії соціального підприємництва.

Соціально-ціннісний компонент передбачає:

- орієнтацію на суспільну користь;
- створення освітньої, культурної або інформаційної цінності;
- наявність вимірюваного соціального ефекту.

4. Ресурсний компонент.

Бібліотечний стартап функціонує в умовах диверсифікованої ресурсної моделі. Вона може включати:

- грантове фінансування;
- партнерства з бізнесом та громадськими організаціями;
- часткову самофінансованість через дозволені платні послуги;
- підтримку органів місцевого самоврядування.

Ресурсна диверсифікація не змінює некомерційної природи бібліотеки, а є інструментом забезпечення стійкості інновації.

5. Масштабовально-результативний компонент.

Суттєвою ознакою стартапу є потенціал масштабування — можливість поширення моделі на інші бібліотеки або громади. Ефективність стартапу визначається не лише фактом реалізації ініціативи, а також:

- рівнем соціального впливу;
- здатністю до відтворення;
- інтеграцією результатів у постійну діяльність бібліотеки.

У структурному вигляді бібліотечний стартап можна представити як систему взаємопов'язаних елементів: соціальна проблема — інноваційна ідея — проєктний запуск — диверсифіковане ресурсне забезпечення — соціальний ефект — масштабування / інституціоналізація.

На рис. 1. подано концептуальну циклічну модель бібліотечного стартапу, яка відображає динамічну, ітеративну природу бібліотечного стартапу як процесу соціальної інновації від проблематизації до інституціоналізації.

Наприкінці зазначимо, що в межах цієї статті введення терміна «бібліотечний стартап» не розглядається як імператив для його нормативного закріплення або легітимації в галузевому тезаурусі. Він є гіпотетично-аналітичним, слугує підставою для подальшої теоретичної верифікації та емпіричного уточнення і водночас покликаний ініціювати наукову рефлексію й фахову дискусію щодо можливостей його застосування в бібліотекознавчому дискурсі.

Рис. 1. Концептуальна циклічна модель бібліотечного стартапу.

Висновки. У сучасному бібліотекознавчому дискурсі відсутня цілісна концептуальна рамка для аналізу бібліотечних стартапів, попри наявність значного масиву досліджень з інноваційної діяльності та проектного менеджменту.

Термін «стартап», що походить із підприємницького середовища, породжує концептуальну неоднозначність під час його застосування до бібліотечної сфери у зв'язку із суперечністю між логікою прибутковості та публічною соціокультурною місією бібліотеки.

Обґрунтовано доцільність адаптації поняття «бібліотечний стартап» як специфічної форми реалізації інноваційної діяльності бібліотеки, що характеризується: високим рівнем новизни та експериментальності, проектною логікою запуску, потенціалом масштабування, диверсифікованою ресурсною моделлю, орієнтацією на вимірюваний соціальний ефект.

Бібліотечний стартап доцільно розглядати як різновид соціального стартапу, у межах якого підприємницькі інструменти підпорядковуються публічній місії та спрямовані на створення суспільної цінності.

Наявність платних послуг, грантового фінансування та кроссекторних партнерств формує інституційні передумови для впровадження бібліотечних стартапів без комерціалізації бібліотеки як соціокультурної інституції.

Уведення терміна «бібліотечний стартап» у науковий обіг є виправданим за умови його чіткого визначення та розмежування з поняттями «інноваційна діяльність» і «бібліотечний проект».

Перспективи подальших досліджень убачаються в поглибленні теоретичного та емпіричного аналізу феномену бібліотечного стартапу. Зокрема актуальним є розроблення методик оцінювання ефективності бібліотечних

стартапів на основі показників соціального впливу, дослідження моделей їх масштабування й інституціоналізації в різних типах бібліотек. Подальшого вивчення потребують механізми ресурсного забезпечення стартапів, зокрема поєднання грантового фінансування, партнерських моделей і елементів самофінансованості. Перспективним напрямом є також аналіз практик упровадження бібліотечних стартапів у національному та міжнародному контекстах, а також дослідження їх ролі в розвитку цифрових сервісів, медіаграмотності та соціальної взаємодії громад.

Список посилань

- Гайдай, Ю. (2025). Креативні простори у дитячих бібліотеках: сутність, можливості та український досвід реалізації. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, (15), 154–163. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335087>
- Паламаренко, В. (2025). Бібліотечні інновації як основа розвитку центрів культурно-дозвіллевих послуг. *Вісник Книжкової палати*, (4), 16–22. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4\(345\).16-22](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4(345).16-22)
- Представляємо вашій увазі наш новий стартап — «Бібліотека насіння». (2021). *Львівська обласна бібліотека для дітей*. Відновлено 15.03.2026 з <https://lodb.org.ua/novynu/predstavlyamo-vashij-uvazi-nash-novuj-startap-biblioteka-nasinnya>
- Прокопенко, Л., Каракоз, О., & Касьян, В. (2025). Грантові проекти як засіб активізації інноваційної діяльності бібліотек. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, (16), 146–161. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.16.2025.348087>
- Руда, М. В., & Лагода, О. Б. (2017). Соціально відповідальні стартапи: сутність, світові тенденції та проблеми розвитку в Україні. *Економіка і суспільство*, (9), 619–626.
- Румик, Д. (2025). Цифрова модернізація публічних бібліотек України через призму медіасередовища: досвід та перспективи. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, (15), 100–110. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335081>
- Стрельченко, І., Писарькова, В., & Аракелова, І. (2025). Соціально-орієнтовані стартапи в Україні та світі: тенденції і складнощі реалізації. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*, (6(331)), 17–26. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-6-331-17-26>
- Стронська, Н. (2025). Майбутнє бібліотеки: головні вектори трансформації. *Вісник Книжкової палати*, (4), 9–15. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4\(345\).9-15](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4(345).9-15)

References

- Haidai, Yu. (2025). Creative spaces in children's libraries: essence, possibilities, and Ukrainian experience in implementation. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*, (15), 154–163. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335087>. [In Ukrainian].

- Palamarenko, V. (2025). Library innovations as the foundation for the development of cultural and leisure service centers. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, (4), 16–22. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4\(345\).16-22](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4(345).16-22). [In Ukrainian].
- We present to your attention our new startup — “Seed Library.” (2021). *Lviv Regional Library for Children*. Retrieved March 15, 2026, from <https://lodb.org.ua/novyny/predstavlyaemo-vashij-uvazi-nash-novyj-startap-biblioteka-nasinnya>. [In Ukrainian].
- Prokopenko, L., Karakoz, O., & Kasian, V. (2025). Grant Projects as a Means of Stimulating Innovative Activity in Libraries. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*, (16), 146–161. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.16.2025.348087>. [In Ukrainian].
- Ruda, M. V., & Lagoda, O. B. (2017). Socially responsible startups: essence, global trends, and challenges for development in Ukraine. *Ekonomika i suspilstvo*, (9), 619–626. [In Ukrainian].
- Rumyk, D. (2025). Digital modernization of public libraries in Ukraine through the lens of the media environment: experience and prospects. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*, (15), 100–110. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335081>. [In Ukrainian].
- Strelchenko, I., Pysarkova, V., & Arakelova, I. (2025). Socially oriented startups in Ukraine and the world: trends and implementation challenges. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, (6(331)), 17–26. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-6-331-17-26>. [In Ukrainian].
- Stronska, N. (2025). The Future of the Library: Main Vectors of Transformation. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, (4), 9–15. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4\(345\).9-15](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4(345).9-15). [In Ukrainian].

Отримано: 07.04.2026

Прийнято до друку: 04.05.2026